

Förstöring av upptagningar och uppteckningar från vissa hemliga tvångsmedel – en granskning av två åklagarkammare och en polismyndighet

---

1 SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har granskat rutinerna såvitt avser förstöring av upptagningar och uppteckningar från hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation vid Åklagarkammaren i Malmö, Internationella åklagarkammaren i Malmö och Polismyndigheten i Skåne. Nämndens uppfattning är, utifrån lämnade beskrivningar, att myndigheterna har sådana rutiner som kan förväntas tillgodose kraven på rättssäkerhet i granskade delar. Nämnden har således inget att anmärka på rutinerna. I den översiktliga granskning som gjorts av ett antal ärenden där hemliga tvångsmedel använts vid åklagarkamrarna har nämnden dock iakttagit förhållanden som tyder på att förstöringsskyldigheten inte alltid hanterats tillfredsställande. I vissa fall har nämndens granskning försvårats av dokumentationsbrister i ärendena. Det finns därför anledning att inskräpa vikten av att rutinerna kring förstöring följs i varje enskilt fall. Åklagarkamrarna rekommenderas att dokumentera sina rutiner vad gäller förstöring av upptagningar och uppteckningar från hemliga tvångsmedel (material).

Nämnden noterar slutligen att de granskade myndigheterna synes ha olika uppfattning om när material som bearbetas i polisens underrättelseverksamhet ska förstöras. Såsom nämnden påtalat i tidigare uttalande är det angeläget att det görs en översyn av regleringen för att undanröja oklarheter och inkonsekvenser i detta avseende.

2 BAKGRUND

Material från hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska, i de delar de har betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess att förundersökningen lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar materialet har betydelse för att förhindra förestående brott ska det bevaras så länge det behövs för att förhindra brottet. De ska därefter förstöras (27 kap. 24 § rättegångsbalken). Trots detta får brottsutredande myndigheter under

vissa förutsättningar behandla uppgifter från materialet i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag. Därmed avses t.ex. behandling enligt polisdatalagen (2010:361).

Den 1 juli 2012 ändrades begreppen hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation respektive hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (nedan kallat hemlig avlyssning och hemlig övervakning).

Nämnden har inom ramen för ett tidigare tillsynsärende uppmärksammat följande. I tre utredningar som inlemts åren 1999, 2001 och 2007 har det förflutit ett år och tre månader, ett år och fyra månader respektive två år och sex månader från det att hemlig avlyssning och hemlig övervakning upphört till dess att förstöring av materialet skett. Det saknas dokumentation om när respektive förundersökning avslutats. Polis och åklagare har vid kontakter med nämndens kansli under handläggningen av det tidigare tillsynsärendet uppgett att materialet sannolikt bearbetats i polisens underrättelseverksamhet under de angivna tidsperioderna. Ärendena har handlagts på första respektive tredje åklagarkammarna i Malmö, vilka inte längre existerar, samt Polismyndigheten i Skåne (länskriminalavdelningen).

Nämnden har mot denna bakgrund beslutat att granska rutinerna vid Åklagarkammaren i Malmö, Internationella åklagarkammaren i Malmö och Polismyndigheten i Skåne såvitt avser förstöring av material från hemlig avlyssning och hemlig övervakning.

3 UTREDNING

Åklagarkammaren i Malmö, Internationella åklagarkammaren i Malmö och Polismyndigheten i Skåne har anmodats att yttra sig.

Åklagarkammaren i Malmö har uppgett i huvudsak följande. Åklagarna förutsätts följa 27 kap. 24 § rättegångsbalken och beslut om förstöring ska dokumenteras i enlighet med 3 § Åklagarmyndighetens föreskrifter om diarieföring (ÅFS 2005:19). Kammaren har två kanslistor som är ansvariga för att påpeka för åklagaren om förstöringsbeslut saknas. Kammarens lokala arbetsordning kommer att uppdateras med bl.a. tydligare information om skyldigheten att dokumentera när förundersökning inleds, läggs ned, förstöringsbeslut fattas m.m.

Polisens behov av att bearbeta uppgifter från upptagningar och uppteckningar ska inte beaktas i förhållande till tidpunkten för åklagarens beslut om förstöring. Om det under utredningens gång framkommer skäl att inte förstöra visst material, ska detta tas ut och överföras till polisen efter beslut av

förundersökningsledaren. Att polisen ska få tid att bearbeta materialet ska således inte beaktas vid beslut om förstörande.

Internationella åklagarkammaren i Malmö har uppgett i huvudsak följande. Åklagaren ansvarar för att beslut om förstöring av material från hemlig avlyssning och hemlig övervakning sker på ett korrekt sätt. Åklagaren meddelar polismyndigheten alternativt tullkriminalen att materialet ska förstöras och begär också att få ett besked om när beslutet har verkställts. I de fall där förundersökningen läggs ned meddelas förstöringsbeslut normalt samtidigt. I de fall där förundersökningen avslutas med att åtal väcks krävs särskild uppmärksamhet så att materialet förstörs när domen vinner laga kraft. Enligt rutinerna ska administrativ personal påminna den handläggande åklagaren om att materialet ska förstöras.

Polisen bearbetar normalt uppgifter från materialet under förundersökningen. Om behov uppstår att använda s.k. överskottsinformation, sker detta efter beslut av åklagaren. Åklagaren tar fortlöpande ställning till om det framkommer överskottsinformation som t.ex. föranleder att ytterligare en förundersökning ska inledas.

Polismyndigheten i Skåne har uppgett i huvudsak följande. Beslut om förstöring fattas alltid av åklagare. Åklagaren skickar beslutet till länskriminalpolisens avdelning för telefonavlyssning, som meddelar Säkerhetspolisen om att ärendet i sin helhet ska förstöras. Även polisens ärendehandläggare underrättas om förstöringsbeslutet eftersom eventuella handlingar som denne har tillgång till ska förstöras.

Efter att Säkerhetspolisen verkställt beslutet, skickas ett intyg om detta till polismyndigheten. En kopia av intyget skickas till åklagaren, en läggs i polismyndighetens akt och en lämnas till polisens ärendehandläggare. Det görs en notering om förstöringen i polisens hemliga diarium.

Om åklagaren inte fattat förstöringsbeslut trots att en dom vunnit laga kraft eller en förundersökning lagts ned, har polismyndigheten som rutin att påminna åklagaren om att ärendet finns kvar. Om materialet skulle behövas i underrättelsesyfte förutsätts att åklagaren får avvakta med eller villkora sitt förstöringsbeslut. Det är dock svårt att se att ett helt ärende skulle behöva sparas av underrättelseskäl.

Nämnden har tagit del av Åklagarkammaren i Malmös lokala arbetsordning och Polismyndigheten i Skånes skriftliga styrdokument i de delar som avser förstöring. Internationella åklagarkammaren i Malmö har uppgett att den inte

har några skriftliga rutiner avseende förstöring av material från hemliga tvångsmedel.

Nämnden har vidare gjort en översiktlig granskning av ett antal ärenden där hemliga tvångsmedel använts vid Åklagarkammaren i Malmö och Internationella åklagarkammaren i Malmö. Urvalet har begränsats till ärenden som avslutats under åren 2011 och 2012. Syftet har varit att kontrollera i vilken utsträckning förstöring av material från hemliga tvångsmedel skett i anslutning till att förundersökningen lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet avgjorts slutligt.

4 NÄMNDENS BEDÖMNING

De granskade myndigheterna har lämnat en redogörelse över sina rutiner såvitt avser förstöring av material från hemlig avlyssning och hemlig övervakning. Såväl Åklagarkammaren i Malmö som Internationella åklagarkammaren i Malmö har beskrivit att det, utöver ansvarig åklagare, finns utpekade personer vid myndigheterna som ansvarar för att se till att förstöringsbeslut fattas i enlighet med regelverket. Polismyndigheten i Skåne har uppgett att åklagaren påminns av polisen i de fall förstöringsbeslut inte fattats när en dom vunnit laga kraft eller en förundersökning lagts ned.

Nämndens uppfattning är, utifrån lämnade beskrivningar, att myndigheterna har sådana rutiner som kan förväntas tillgodose kraven på rättssäkerhet när det gäller förstöring av material från hemlig avlyssning och hemlig övervakning. Nämnden har därför inget att anmärka på rutinerna. I den översiktliga granskning som gjorts av ett antal ärenden där hemliga tvångsmedel använts vid åklagarkamrarna har nämnden dock iakttagit förhållanden som tyder på att förstöringsskyldigheten inte alltid hanterats tillfredsställande. I vissa fall har förstöring skett mer än sex månader efter att förundersökningen lagts ned eller målet avgjorts slutligt. Vidare har nämndens granskning i flera av ärendena försvårats av dokumentationsbrister. Även med beaktande av att det granskade underlaget har varit begränsat finns det anledning att inskräpa vikten av att rutinerna kring förstöring och bevakning av att sådan sker följs i varje enskilt fall.

De rutiner som åklagarkamrarna beskrivit, dvs. att det finns utpekade personer som ansvarar för att påminna åklagaren om att förstöringsbeslut ska fattas, finns inte dokumenterade hos myndigheterna. För att säkerställa att rutinerna följs rekommenderas kamrarna att dokumentera sina rutiner i dessa delar.

Nämnden noterar slutligen att de granskade myndigheterna synes ha olika uppfattning om när material som bearbetas i polisens underrättelseverksamhet ska förstöras. Såsom nämnden tidigare konstaterat är regleringen oklar i fråga

om hur förstöringsskyldigheten förhåller sig till myndigheternas rätt till efterföljande behandling av uppgifter från tvångsmedelsanvändningen (se bl.a. nämndens uttalande den 26 april 2012 angående förstöring av material från hemliga tvångsmedel i vissa avseenden, dnr 103-2011 och 113-2011).

Nämnden vill åter påpeka att det är angeläget att det görs en översyn av regleringen för att undanröja oklarheter och inkonsekvenser i detta avseende.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden beslutar att delge Åklagarkammaren i Malmö, Internationella åklagarkammaren i Malmö, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten i Skåne och Regeringskansliet detta uttalande.